

ЧЕТВРТО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ КОСТИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представка број 31530/20)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

уторак, 2. јул 2024. године

Ова пресуда је правоснажна, али може бити предмет редакцијске измене.

У предмету Костић против Србије,

Европски суд за људска права (Четврто одељење), на заседању Одбора у саставу:

Anne Louise Bormann, председница,

Branko Lubarda,

Sebastian Rădulețu, судије,

и Simeon Petrovski, заменик секретара Одељења,

Имајући у виду:

представку против Републике Србије (број 31530/20) поднету Суду 30. јуна 2020. године према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”) од стране српског држављанина, господина Дејана Костића (у даљем тексту: „подносилац”), рођеног 1964. године и који живи у Великој Плани;

одлуку да се о притужби у вези са правима на контакт подносиоца представке обавести Влади Србије (у даљем тексту: „Влада”), коју заступа њена заступница, госпођа З. Јадријевић Младар, и да се остатак представке прогласи неприхватљивим;

Запажања страна у спору;

чињеницу да Влада није уложила приговор на разматрање представке од стране Већа;

Након већања на затвореној седници одржаној 11. јуна 2024. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

1. Представка се односи на неизвршење права подносиоца на контакт са његовим сином, како је исти одобрен правоснажном пресудом.
2. Дете подносиоца и М.Ј. је рођено 2003. године.
3. У наредним годинама, подносилац и М.Ј. су престали да живе заједно. Пресудом од 20. фебруара 2009. године, Општински суд у Великој Плани (у даљем тексту: „Општински суд”) одлучио је да дете настави да живи са својом мајком, док ће подносилац периодично проводити време са дететом према унапред утврђеном распореду.
4. Општински суд је 15. јуна 2009. године издао налог за извршење горе наведене пресуде.
5. Након тога, путем шест одвојених поднесака упућених Општинском суду у периоду између 6. јула 2009. и 22. марта 2010. године, подносилац је изразио забринутост због тога што му је М.Ј. доследно ускраћивала приступ сину, супротно захтевима пресуде. У неким од наведених поднесака, подносилац је такође тражио да М.Ј. буде новчано кажњена због свог понашања.
6. У извештајима Центра за социјални рад (у даљем тексту: „Центар”), који су достављени Општинском суду у четири наврата у периоду од 11. новембра 2010. до 10. октобра 2013. године, потврђено је да је мајка детета ометала контакт између подносиоца и његовог сина, као и рад Центра уопште. Центар је истакао да такво понашање може имати непредвидиве последице по психички развој детета. Сходно томе, Центар је предложио да Општински суд настави са извршењем налога зарад остваривања права подносиоца на контакт са његовим сином.
7. У периоду од 25. маја 2010. до 14. јула 2014. године, извршни судија Општинског суда је изрекао четири заустопне новчане казне на терет М.Ј., које су коначно извршене 2014. године.
8. У периоду од маја 2014. до децембра 2015. године, подносилац се састао са својим сином у неколико наврата у просторијама Центра и под његовим надзором. Током овог периода, Центар је поднео извештаје Општинском суду у којима је упутио критике на рачун подносиоца и М.Ј. због њихове комуникације са њиховим дететом. Поред тога, Центар је обавестио Општински суд да више не би било сврсисходно наставити са остваривањем права подносиоца на контакт са његовим сином, с обзиром на отуђење које се развило између њега и његовог сина.
9. Дана 19. априла 2016. године, извршни судија је одржао рочиште на којем је тада 13-годишњи дечак изјавио да нема намеру да одржава контакт са оцем.
10. Дана 6. априла 2017. године, извршни судија је обуставио извршни поступак у вези са налогом за извршење пресуде од 15. јуна 2009. (видети став 4. горе).
11. Уставни суд је 28. новембра 2019. године утврдио повреду права подносиоца (родитеља) на контакт са његовим дететом. С обзиром на то да је извршни поступак трајао седам година и 10 месеци, Уставни суд је утврдио да надлежни домаћи органи нису поступили благовремено и на одговарајући начин. Конкретно, подносилац није имао никакав контакт са својим сином скоро три године након што је издат налог за извршење (видети став 6. горе), упркос његовим поновљеним захтевима Општинском суду да омогући такав контакт и упркос његовим основаним страховима да би све то могло довести до осећаја отуђења код његовог сина. Извршни суд је такође у више наврата мајци детета изрицао новчане казне чак и када претходне казне још увек нису биле наплаћене, и упркос њиховој очигледној неделотворности. Поред тога, извршни суд је пропустио да узме у обзир и друге мере које су му биле на располагању, као што је изрицање казне затвора или одузимање детета од родитеља. У време када је извршни суд интензивирао комуникацију са Центром, однос између подносиоца и његовог сина се већ погоршао до те мере да ниједан други пут вероватно не би довео до било каквих позитивних резултата. Сходно томе, однос између подносиоца и његовог сина је претрпео иреверзибилну штету. У овим околностима, извршни суд се очигледно није руководио најбољим интересом детета. Уставни суд је такође утврдио да је подносиоцу повређено право на суђење у разумном року, услед прекомерног трајања извршног поступка. На крају, Уставни суд је подносиоцу досудио износ од EUR 1.200 на име нематеријалне штете коју је дотични претрпео због повреде његових права (родитеља) на контакт и услед прекомерног трајања извршног поступка.
12. Подносилац представке се притуживао на основу члана 8. Конвенције да га је пропустио домаћих органа да изврше коначну пресуду од 20. фебруара 2009. године лишио правилног контакта са његовим сином, а самим тим и ефективног остварења његових родитељских права.

ОЦЕНА СУДА

13. Влада је тврдила да, с обзиром на одлуку Уставног суда, подносилац више не може да тврди да је жртва, као и да није претрпео значајну штету јер би очекивана разлика између накнаде досуђене на домаћем нивоу и износа који би вероватно био досуђен од стране самог Суда била занемарљива.

14. Суд сматра да све ово треба испитати у оквиру питања статуса жртве подносиоца. Међутим, пошто је овај приговор уско повезан са суштином притужбе подносиоца према члану 8, он се мора спојити са меритумом.

15. Суд такође констатује да представка подносиоца није очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3. (а) Конвенције нити неприхватљива по било ком другом основу. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

16. Уставни суд је већ утврдио да су домаћи органи извршили повреду права подносиоца на контакт (права родитеља) са његовим дететом (видети став 11. горе). Суд нема разлога да се не сложи са том проценом (видети, *mutatis mutandis*, *Миловановић против Србије*, број 56065/10, ст. 135–36, од 8. октобра 2019. године).

17. Уставни суд је такође досудио подносиоцу накнаду на име претрпљене нематеријалну штету у износу од EUR 1.200. Таква одлука се ослањала на његове налазе о повреди права подносиоца на контакт са његовим дететом и прекомерном трајању извршног поступка (видети став 11. горе). Суд не сматра да се ниво накнаде досуђен на домаћем нивоу може сматрати одговарајућим и довољним за уклањање статуса жртве подносиоца (видети, на пример, *Курић и др. против Словеније* [BB], број 26828/06, став 262, ЕСЉП 2012 (изводи)), јер је знатно нижа од оне коју Суд генерално досуђује у другим сличним предметима покренутим против Србије (видети, на пример, *Кривошеј против Србије*, број 42559/08, став 65, од 13. априла 2010. године; *Миловановић*, цитиран горе, став 141; и *Попадић против Србије*, број 7833/12, став 106, од 20. септембра 2022. године).

18. Суд стога одбацује приговор Владе у овом погледу, и закључује да је дошло до повреде члана 8. Конвенције.

ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

19. Подносилац је тражио надокнаду у погледу претрпљене нематеријалне штете, али је тачан износ оставио Суду на одлучивање.

20. Влада је оспорила овај захтев.

21. Имајући у виду природу повреде утврђене у предметном случају и дајући своју процену на правичној основи, како се захтева чланом 41. Конвенције, Суд додељује подносиоцу износ од EUR 3.300 у вези с тим, као и било који порез који се може наплатити на тај износ.

22. Подносилац није поднео захтев за надокнаду било каквих трошкова и издатака. Сходно томе, Суд неће доделити никакав износ по овом основу.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. Придружује меритуму приговор Владе у вези са статусом жртве подносиоца и одбацује га;

2. Проглашава представку допуштеном;

3. Утврђује да је дошло до повреде члана 8. став 1. Конвенције;

4. Утврђује

(а) да Тужена држава треба да подносиоцу исплати, у року од три месеца, износ од EUR 3.300 (три хиљаде и три стотине евра), заједно са било каквим порезом који се може наплатити, на име накнаде за претрпљену нематеријалну штету, који ће бити конвертован у валуту Тужене државе по курсу који се примењује на дан исплате;

(б) да, по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба исплатити обичну камату на горе наведени износ по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми дана 2. јула 2024. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Simeon Petrovski

заменик секретара одељења

Anne Louise Bormann

председник